

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie egzekucyjnej z wniosku wierzyciela z udziałem dłużnika na skutek skargi wierzycielki na postanowienie Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym z dnia 24 września 2013 r.

- 1. Czy przekazanie sądowi właściwemu skargi na czynności komornika wniesionej do sądu niewłaściwego miejscowo powinno nastąpić w formie postanowienia sądu czy zarządzenia przewodniczącego?**
- 2. Czy w przypadku przekazania skargi postanowieniem sądu do oceny zachowania terminu do jej wniesienia (art. 767 § 4 k.p.c.) znajduje zastosowanie art. 200 § 3 k.p.c.?**

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 21 stycznia 2014 roku Sąd Rejonowy w W. odrzucił skargę wierzycielki na czynności komornika przyjmując, że została ona wniesiona do Sądu Rejonowego w G., który nie był miejscowo właściwy do jej rozpoznania, a następnie przekazana Sądowi Rejonowemu w W., do którego wpłynęła po upływie terminu tygodniowego do jej wniesienia (art. 767 § 4 k.p.c.) W uzasadnieniu wyjaśnił, że skarga na czynności komornika jest innym środkiem zaskarżenia w rozumieniu art. 363 § 1 k.p.c. o charakterze niedewolutywnym. Dla zachowania terminu ustawowego, o którym stanowi art. 767 § 4 k.p.c., konieczne jest jej wniesienie do sądu właściwego (art. 767 § 1 k.p.c.). Sąd Rejonowy powołał się na pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w postanowieniu z dnia 21 maja 2010 roku (III CZP 28/10, OSNC 2011/1/10), że art. 200 k.p.c. nie znajduje zastosowania w sytuacji, gdy zachodzi konieczność przekazania skargi na czynność-komornika przez sąd niewłaściwy sądowi właściwemu do jej rozpoznania. Ponadto przyjął, że do oceny zachowania terminu do wniesienia środka zaskarżenia skierowanego do sądu niewłaściwego zachowuje aktualność stanowisko wyrażone w uchwale z dnia 28

listopada 1987 roku połączonych Izb Cywilnej i Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (III CZP 33/87, OSNC 1988 r, nr 6, póź. 73), według którego decydująca jest data wpływu środka zaskarżenia do sądu właściwego. Skoro zatem Sąd Rejonowy w G. przekazał skargę wierzycielki Sądowi Rejonowemu w W. po upływie terminu tygodniowego, o którym stanowi art. 767 § 4 k.p.c., to Sąd ten odrzucił skargę jako spóźnioną.

W zażaleniu na to postanowienie skarżąca zarzuciła, że została błędnie pouczona przez komornika sądowego, że skargę na jego czynności należy wnieść do Sądu Rejonowego w G., co też uczyniła, działając w zaufaniu do tego pouczenia. Ponadto zwróciła uwagę, że zgodnie z art. 767 § 1 k.p.c. właściwość sądu w sprawie ze skargi na czynności komornika ma związek z właściwością miejscową komornika, która z kolei powiązana jest z konkretnym sposobem egzekucji. Uzasadniając zarzut naruszenia tego przepisu wskazała, że w postępowaniu egzekucyjnym, w którym zaskarżyła postanowienie komornika o ustaleniu opłaty stosunkowej, nie doszło do zastosowania żadnego ze sposobów egzekucji opisanych w kodeksie postępowania cywilnego, ponieważ po zawiadomieniu dłużnika o wszczęciu egzekucji cofnęła wniosek żądając umorzenia postępowania z powodu spełnienia przez dłużnika egzekwowanego świadczenia przed wszczęciem egzekucji. Skarżąca zakwestionowała też przekazanie skargi na czynność komornika niezaskarżalnym zarządzeniem przewodniczącego przez co uniemożliwiono jej zainicjowanie kontroli instancyjnej tego rozstrzygnięcia. Wniosła o jego kontrolę w postępowaniu zażaleniowym. Zarzuciła, że do przekroczenia terminu do wniesienia skargi doszło z winy Sądu Rejonowego w G., który dopiero po 3 miesiącach przesłał akta sprawy Sądowi Rejonowemu w W. W konkluzji domagała się uchylecia zaskarżonego postanowienia.

Rozpoznając zażalenie wierzycielki Sąd Okręgowy w W. powziął poważne wątpliwości odnośnie do właściwego sposobu przekazania skargi na czynności komornika oraz oceny skutków wniesienia skargi do sądu niewłaściwego w aspekcie zachowania terminu ustawowego do jej złożenia. Udzielenie odpowiedzi pa pytania sformułowane w sentencji postanowienia jest niezbędne dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy i ujednoczenia orzecznictwa sądów powszechnych.

Rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych dotyczą obu zagadnień sprecyzowanych w pytaniu prawnym. Odnośnie do formy przekazania skargi na czynności komornika ich źródłem jest powoływany przez sądy rejonowe pogląd

wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia z dnia 21 maja 2010 roku (III CZP 28/10, OSNC 2011/1/10), że skarga na czynności komornika jako środek zaskarżenia wniesiony do niewłaściwego sądu podlega przekazaniu sądowi właściwemu na podstawie niezaskarżalnego zarządzenia przewodniczącego, nie zaś na podstawie postanowienia sądu, o którym mowa w art. 200 § 1 k.p.c. W uzasadnieniu tego postanowienia wyjaśniono, że art. 200 § 1 k.p.c. stanowi podstawę przekazania sprawy sądowi właściwemu. Jeśli zatem wniosek wszczynający sprawę egzekucyjną przed sądem jako organem egzekucyjnym skierowany zostanie do sądu niewłaściwego, sąd ten, na podstawie art. 200 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c., powinien - wydając postanowienie - stwierdzić swą niewłaściwość i przekazać sprawę sądowi właściwemu. Przepis art. 200 § 1 k.p.c. nie może natomiast stanowić podstawy przekazania przez sąd niewłaściwy sądowi właściwemu środka prawnego ani innego pisma niewszczynającego postępowania w sprawie, a taki charakter ma skarga uregulowana w art. 767 k.p.c.

Odmienne poglądy co do pojęcia „sprawy” w rozumieniu art. 200 §1 k.p.c. został natomiast zaprezentowany w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2013 roku (III CZP 91/12, OSNC 2013/10/112), w której przyjęto, że sąd niewłaściwy, do którego skierowano zażalenie, przekazuje je do rozpoznania sądowi właściwemu (art. 200 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 397 § 2 k.p.c.). Z motywów uchwały wynika, że art. 200 § 1 k.p.c. dotyczy nie tylko sprawy w znaczeniu pewnej całości będącej przedmiotem postępowania cywilnego, którą stanowi zespół czynności procesowych stron i sądu rozpoczętych wniesieniem pozwu (wniosku) i zakończonych wydaniem prawomocnego wyroku, ale również sprawy w określonej fazie zapoczątkowanej wniesieniem środka odwoławczego. Przekazanie sprawy w tym stadium postępowania następuje na podstawie art. 200 § 1 k.p.c. zastosowanego odpowiednio, a więc z uwzględnieniem modyfikacji uzasadnionej specyfiką tego przypadku. Przytoczone argumenty mogłyby znaleźć zastosowanie w przypadku skargi na czynności komornika, która zaliczana jest do środków zaskarżenia. W konsekwencji usprawiedliwione byłoby odpowiednie stosowanie art. 200 § 1 k.p.c. do jej przekazania w przypadku wniesienia do sądu niewłaściwego.

W przypadku oceny zachowania terminu do złożenia skargi, która została wniesiona do sądu niewłaściwego miejscowo w orzecznictwie sądów powszechnych prezentowane są dwa stanowiska. Według pierwszego z nich opartego na wykładni przedstawionej w uchwale z dnia 28 listopada 1987 roku połączonych Izb Cywilnej i

Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (III CZP 33/87, OSNC 1988 r, nr 6, póź. 73) datą wniesienia środka zaskarżenia wniesionego do sądu niewłaściwego jest data nadania jej przez ten sąd do sądu właściwego w urzędzie pocztowym lub data wpływu do sądu właściwego. Takie stanowisko wyraził m.in. Sąd Okręgowy w Warszawie w postanowieniach z dnia 25 kwietnia 2013 roku w sprawie V Cz 1093/13, 11 grudnia 2012 roku w sprawie V Cz 4319/12 , z dnia 2 października 2013 roku w sprawie V Cz 3078/13. Drugi pogląd w omawianej materii przyjmujący, że bez względu na to, do którego sądu skarga została wniesiona, jeżeli nastąpiło to przed upływem ustawowego terminu z art. 767 § 4 k.p.c., a jej późniejsze przekazanie sądowi właściwemu nie prowadzi do uchybienia temu terminowi, uzasadnia się odpowiednim stosowaniem art. 200 § 3 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem czynności dokonane w sądzie niewłaściwym pozostają w mocy. Takie stanowisko zostało przedstawione przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 lipca 1999 roku (I PKN 167/99, OSNP 2000/21/783) odnośnie do oceny zachowania terminu do wytoczenia powództwa o przywrócenie do pracy (art. 264 § 2 k.p.), które pierwotnie zostało wytoczone przez sądem niewłaściwym miejscowo. Ze względu na odmienny charakter terminów- materialny w przypadku terminu z art. 264 § 2 k.p. i procesowy w przypadku terminu do wniesienia skargi na czynności komornika- nie wydaje się jednak uzasadnione stosowanie analogii i przenoszenie rozwiązań właściwych prawu materialnemu do oceny zachowania terminów procesowych. W orzeczeniach z dnia 13 listopada 2014 roku w sprawie V Cz 3647/13 i z dnia 25 listopada 2013 roku w sprawie V Cz 3167/13 Sąd Okręgowy w Warszawie przyjął, że w przypadku przekazania skargi na czynności komornika postanowieniem sądowi właściwemu należy przyjąć, że jeżeli została ona wniesiona przed upływem terminu ustawowego, to jest on zachowany, co wynika z uznania czynności dokonanych w sądzie niewłaściwym (art. 200 § 3 k.p.c.). Także w uzasadnieniu wspomnianego postanowienia z dnia 21 maja 2010 roku w sprawie III CZP 28/10 Sąd Najwyższy przytoczył stanowisko przedstawiającego pytanie prawne Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia, który przyjął, że w przypadku przekazania skargi w formie postanowienia na podstawie art. 200 k.p.c. termin do jej złożenia zostałby dochowany w każdym przypadku złożenia skargi w jakimkolwiek sądzie, jeżeli tylko czynność ta została podjęta przed upływem terminu określonego w art. 767 § 4 k.p.c. W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd Najwyższy nie odniósł się jednak w żaden sposób do poglądu sądu zadającego pytanie różnicującego skutki w zakresie oceny

zachowania terminu z art. 767 § 4 k.p.c. w zależności od formy przekazania skargi na czynności komornika postanowieniem albo lub zarządzeniem.

Rozstrzygnięcie przedstawionych rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych będzie miało niezwykle doniosłe znaczenie dla praktyki sądowej z następujących przyczyn. Po pierwsze ze względu na skomplikowany sposób ustalania właściwości miejscowej sądu, do którego należy wnieść skargę na czynności komornika, przez powiązanie tej właściwości z właściwością miejscową komornika i sposobem egzekucji w danej sprawie (art. 767 § 1 k.p.c.) udzielanie przez komorników błędnych pouczeń ma nagminny charakter. W konsekwencji skargi są wnoszone do sądów niewłaściwych miejscowo, a następnie ze względu na rozbieżną praktykę sądową przekazywane są niezaskarżalnym zarządzeniem przewodniczącego bądź postanowieniem sądu. Sądy nieakceptujące poglądu 'o dopuszczalności przekazania skargi zarządzeniem nie uznają swojego związania tym rozstrzygnięciem i zwracają akta do sądu, który przekazał sprawę, w celu ponownego, właściwego przekazania tj. w formie postanowienia. W wielu przypadkach prowadzi to do przewlekłości postępowania w sprawie. Po drugie różnice w podejściu do oceny zachowania terminu do wniesienia skargi wtedy, gdy została ona skierowana do sądu niewłaściwego, są przyczyną rozbieżnych rozstrzygnięć.

Reasumując należy stwierdzić, że rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz poważne wątpliwości odnośnie do zagadnień sprecyzowanych w sentencji postanowienia przemawiają za skorzystaniem z instytucji pytania prawnego skierowanego do Sądu Najwyższego. Udzielenie na nie odpowiedzi jest niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy zawisłej przez Sądem Okręgowym w W., a ponadto przyczyni się do ujednoczenia orzecznictwa sądów powszechnych.